

คำวินิจฉัยของ นายสุจินดา ยงสุนทร ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๑๐/๒๕๕๒

วันที่ ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๕๒

เรื่อง ศาลแพ่งส่งข้อโต้แย้งของจำเลย (บริษัท ริเวอร์กรุ๊ป จำกัด กับพวก) เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญ
พิจารณาวินิจฉัย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖๕

ความเป็นมาและข้อเท็จจริง

กระทรวงยุติธรรมได้มีหนังสือลงวันที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๕๒ ส่งข้อโต้แย้งของจำเลยในคดีแพ่งหมายเลขดำที่ ๑๔๗๘๕/๒๕๕๐ ซึ่งศาลแพ่งเห็นว่าเป็นกรณีที่โต้แย้งว่าบทบัญญัติของกฎหมายขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ จึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า ประกาศกระทรวงการคลัง ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย ประกาศกำหนดอัตราดอกเบี้ยของโจทก์ และพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๕ ในส่วนที่เกี่ยวกับการเรียกดอกเบี้ยเกินกว่าร้อยละ ๑๕ ต่อปี ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ หรือไม่

ข้อเท็จจริงในคดีแพ่งดังกล่าวปรากฏว่า บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ ชิก้า จำกัด (มหาชน) โจทก์ ได้ยื่นฟ้อง บริษัท ริเวอร์กรุ๊ป จำกัด ที่ ๑ นางสาววราภรณ์ วชิรอังสนา ที่ ๒ นายชัชวาลย์ สุวรรณไพโรพัฒนนะ ที่ ๓ บริษัท ศรีวราโฮลดิ้งส์ จำกัด ที่ ๔ เป็นจำเลยในข้อหา กู้ยืม ค่าประกัน รับผิดชอบสัญญาจำนำ โดยให้จำเลยทั้งสี่ร่วมกันหรือแทนกันชำระเงินแก่โจทก์ จำนวน ๓๓,๖๑๖,๔๓๗.๔๔ บาท พร้อมดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ ๒๕ ต่อปีของต้นเงิน จำนวน ๓๐,๐๐๐,๐๐๐ บาท นับถัดจากวันฟ้อง เป็นต้นไปจนกว่าจะชำระเสร็จ

ผู้ร้อง (จำเลยในคดีแพ่ง ฯ) ได้ให้การปฏิเสธทุกข้อกล่าวหา โดยอ้างว่าการคิดดอกเบี้ยอัตราร้อยละ ๒๕ ต่อปี ตามประกาศกำหนดอัตราดอกเบี้ยของโจทก์ ขัดต่อประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๖๕๔ ซึ่งบัญญัติห้ามมิให้คิดดอกเบี้ยเกินกว่าร้อยละ ๑๕ ต่อปี และขัดต่อพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พุทธศักราช ๒๕๓๕ มาตรา ๓ ซึ่งบัญญัติห้ามบุคคลเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา หากฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือทั้งจำทั้งปรับ ดังนั้น ประกาศกำหนดอัตราดอกเบี้ยของโจทก์ดังกล่าวย่อมตกเป็นโมฆะเพราะขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และขัดต่อรัฐธรรมนูญ นอกจากนี้ผู้ร้องยังได้ยื่นคำร้องขอให้ศาลแพ่งรอการพิจารณา

พิพากษาคดีไว้ชั่วคราว และให้ส่งความเห็นให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง อัตราดอกเบี้ยที่สถาบันการเงินอาจคิดได้จากผู้กู้ยืม พ.ศ. ๒๕๓๕ ลงวันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๓๕ ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่องต่างๆ รวม ๔ ฉบับ ได้แก่

๑) เรื่อง ดอกเบี้ยหรือส่วนลดที่บริษัทเงินทุนอาจจ่ายหรืออาจเรียกได้ ลงวันที่ ๑๕ เมษายน ๒๕๓๘

๒) เรื่อง การกำหนดให้บริษัทเงินทุนปฏิบัติในการกู้ยืมเงินหรือรับเงินจากประชาชน และการกำหนดอัตราดอกเบี้ยหรือส่วนลดที่บริษัทเงินทุนอาจจ่ายหรืออาจเรียกได้ ลงวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๓๓

๓) เรื่อง การกำหนดให้บริษัทเงินทุนปฏิบัติในการกู้ยืมเงินหรือรับเงินจากประชาชน และการกำหนดอัตราดอกเบี้ยหรือส่วนลดที่บริษัทเงินทุนอาจจ่ายหรืออาจเรียกได้ ลงวันที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๓๕ และ

๔) เรื่อง การกำหนดให้บริษัทเงินทุนปฏิบัติในการกู้ยืมเงินหรือรับเงินจากประชาชน และการกำหนดอัตราดอกเบี้ยหรือส่วนลดที่บริษัทเงินทุนอาจจ่ายหรืออาจเรียกได้ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๕ ลงวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๓๕

ประกาศบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ ชิทก้า จำกัด (มหาชน) เรื่อง อัตราดอกเบี้ยหรือส่วนลดสำหรับเงินให้กู้ยืม ลงวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๓๕ และพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. ๒๕๒๓ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๕ ในส่วนที่เกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ยเกินกว่าร้อยละ ๑๕ ต่อปี ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ โดยอ้างว่า

(๑) รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ บัญญัติว่า “บุคคลย่อมเสมอกันในทางกฎหมายและได้รับความคุ้มครองทางกฎหมายเท่าเทียมกัน...”

(๒) ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๖๕๔ บัญญัติว่า “ท่านห้ามมิให้คิดดอกเบี้ยเกินร้อยละสิบห้าต่อปี ถ้าในสัญญากำหนดดอกเบี้ยเกินกว่านั้น ก็ให้ลดลงมาเป็นร้อยละสิบห้าต่อปี”

(๓) พระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พุทธศักราช ๒๔๗๕ มาตรา ๓ บัญญัติว่า “บุคคลใด

(ก) ให้บุคคลอื่นยืมเงิน โดยคิดดอกเบี้ยเกินกว่าอัตราที่กฎหมายกำหนดไว้...บุคคลนั้นมีความผิดฐานเรียกดอกเบี้ยเกินอัตราต้องระวางโทษ...”

จากข้อกำหนดดังกล่าว บุคคลย่อมเสมอกันในทางกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน จำเลยเป็นบุคคลตามกฎหมายและเป็นบุคคลโดยธรรมชาติหรือบุคคลที่แท้จริง โจทก์หาใช่เป็นบุคคลโดยธรรมชาติหรือเป็นบุคคลที่แท้จริงแต่ประการใดไม่ โจทก์ย่อมไม่อาจมีสิทธิเหนือไปกว่าบุคคลทางธรรมชาติหรือบุคคลที่แท้จริงได้ การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องสถานะของบุคคล สถานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม จะกระทำมิได้ ด้วยเหตุนี้กฎหมายหรือประกาศโดยอาศัยอำนาจแห่งกฎหมายใดที่ทำให้บุคคลได้รับความคุ้มครองทางกฎหมายไม่เท่าเทียมกัน ย่อมขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐

โจทก์ในคดีแพ่งดังกล่าวได้ยื่นคำร้องคัดค้านการขอส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย โดยให้เหตุผลว่า โจทก์มิได้กระทำการอันใดอันจะเห็นได้ว่าเป็นการขัดต่อกฎหมายหรือความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือกระทำการอันใดเป็นการละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของจำเลยแต่อย่างใด รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๐ ที่จำเลยกล่าวอ้างนั้นมีผลใช้บังคับหลังจากที่จำเลยได้ขอกู้ยืมเงินไปจากโจทก์แล้ว ซึ่งมูลหนี้เกี่ยวกับคดีนี้ จำเลยได้ทำสัญญากู้ยืมเงินไปจากโจทก์เมื่อวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๓๖ ก่อนที่รัฐธรรมนูญจะใช้บังคับเสียอีก ดังนั้น รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ ดังกล่าว จึงไม่สามารถใช้บังคับกับนิติกรรมใดที่จำเลยได้ทำไว้ให้แก่โจทก์ก่อนหน้านี้นี้ ขอศาลได้โปรดมีคำสั่งยกคำร้องของจำเลยเสียและดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีต่อไป

คำวินิจฉัย

ผู้ร้องได้ยื่นคำร้องขอให้ศาลแพ่งรอการพิจารณาคดีไว้ชั่วคราว และส่งข้อโต้แย้งของตนให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามมาตรา ๒๖๔ ของรัฐธรรมนูญ ซึ่งบัญญัติไว้ในวรรคหนึ่งว่า

“ในการที่ศาลจะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายบังคับแก่คดีใด ถ้าศาลเห็นเองหรือคู่ความโต้แย้งว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นต้องด้วยบทบัญญัติ มาตรา ๖ และยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินั้น ให้ศาลรอการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ชั่วคราว และส่งความเห็นเช่นว่านั้นตามทางการเพื่อศาลรัฐธรรมนูญจะได้พิจารณาวินิจฉัย”

ศาลรัฐธรรมนูญได้เคยวินิจฉัยไว้ในคำวินิจฉัยที่ ๔/๒๕๕๒ ลงวันที่ ๑ เมษายน ๒๕๕๒ เกี่ยวกับการตีความมาตราดังกล่าวว่ายบทบัญญัติที่ศาลยุติธรรมจะใช้บังคับแก่คดีต้องเป็น “บทบัญญัติแห่งกฎหมาย” จึงจะอยู่ภายใต้บังคับของมาตรา ๒๖๔ ของรัฐธรรมนูญ เพื่อศาลรัฐธรรมนูญจะมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยได้ ฉะนั้น ในคดีนี้ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญจะต้องวินิจฉัยในเบื้องต้น จึงมีว่า

(๑) ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง อัตราดอกเบี้ยที่สถาบันการเงินอาจคิดได้จากผู้กู้ยืม พ.ศ. ๒๕๓๕ ลงวันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๓๕

(๒) ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง ดอกเบี้ยหรือส่วนลดที่บริษัทเงินทุนอาจจ่าย หรืออาจเรียกได้ ลงวันที่ ๑๕ เมษายน พ.ศ. ๒๕๓๘ และอีก ๓ ฉบับ เรื่อง การกำหนดให้บริษัท เงินทุนปฏิบัติในการกู้ยืมเงินหรือรับเงินจากประชาชนและการกำหนดอัตราดอกเบี้ยหรือส่วนลดที่บริษัท เงินทุนอาจจ่ายหรืออาจเรียกได้ ลงวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๓๓ วันที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๓๕ และวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๓๕ ตามลำดับ และ

(๓) ประกาศบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ ชิทก้า จำกัด (มหาชน) เรื่อง อัตราดอกเบี้ยหรือ ส่วนลดสำหรับเงินให้กู้ยืม ลงวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๓๕

ซึ่งผู้ร้องอ้างว่าประกาศที่กล่าวข้างต้นทั้งหมดขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ นั้น มีลักษณะ เป็น “บทบัญญัติแห่งกฎหมาย” ตามมาตรา ๒๖๔ ของรัฐธรรมนูญ หรือไม่

ในประเด็นนี้ ศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยไว้ในคำวินิจฉัยที่ ๔/๒๕๔๒ ที่อ้างถึงข้างต้น ว่า ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย ลงวันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๓๖ และประกาศธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ลงวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๓๕ ต่างก็ไม่ใช่ “บทบัญญัติแห่งกฎหมาย” ตามความ ในมาตรา ๒๖๔ ของรัฐธรรมนูญ เพราะ “ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยออกโดยอาศัยอำนาจ ตามพระราชบัญญัติที่ให้อำนาจไว้ แต่...มิได้ออกโดยองค์กรที่ใช้อำนาจนิติบัญญัติ” ส่วนประกาศ ธนาคารไทยพาณิชย์ก็ “มิใช่ประกาศของทางราชการและไม่ใช่บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ศาลรัฐธรรมนูญ จะวินิจฉัยให้ได้”

อาศัยหลักเกณฑ์ดังกล่าว ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญได้วางไว้เป็นบรรทัดฐาน จึงเห็นว่า ประกาศ กระทรวงการคลัง ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย ๓ ฉบับ ลงวันที่ ๑๕ เมษายน ๒๕๓๘ วันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๓๓ และวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๓๕ ตามลำดับ และประกาศบริษัท เงินทุนหลักทรัพย์ ชิทก้า จำกัด (มหาชน) ตามที่กล่าวข้างต้น ต่างก็ไม่มีสถานะเป็น “บทบัญญัติ แห่งกฎหมาย” ที่ศาลรัฐธรรมนูญจะมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยได้ ตามมาตรา ๒๖๔ ของรัฐธรรมนูญ ส่วนประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยอีกฉบับหนึ่ง ลงวันที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๓๕ นั้น ศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยไว้แล้วในคำวินิจฉัยที่ ๕/๒๕๔๒ ลงวันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๔๒ ว่าไม่ใช่ “บทบัญญัติแห่งกฎหมาย” ตามมาตรา ๒๖๔ ของรัฐธรรมนูญ และโดยที่คำวินิจฉัยของ ศาลรัฐธรรมนูญเป็นเด็ดขาดและมีผลผูกพันนอกเหนือจากคู่กรณี ตามมาตรา ๒๖๘ ของรัฐธรรมนูญ จึงไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยซ้ำอีก

สำหรับข้อโต้แย้งของผู้ร้องอีกข้อหนึ่งที่ว่า พระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. ๒๕๒๓ แก้ไขเพิ่มเติม โดยพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๕ ในส่วนที่เกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ยเกินกว่าร้อยละ ๑๕ ต่อปี ขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ นั้น ศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยไว้ในคำวินิจฉัยที่ ๕/๒๕๕๒ ลงวันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๕๒ ว่า พระราชบัญญัติดังกล่าวในส่วนที่เกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ยเกินกว่าร้อยละ ๑๕ ต่อปี ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๐ จึงไม่ต้องวินิจฉัยซ้ำอีก

ด้วยเหตุผลตามที่กล่าวข้างต้น จึงวินิจฉัยให้ยกคำร้อง

นายสุจินดา ยงสุนทร
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ